

Omgevingswet vraagt om (af)dekking risico's – Ontwerpbegroting 2024

Op basis van verantwoorde keuzes samen ervaring op doen met een groei naar een passend uitvoeringsniveau

Aanvankelijk keuze budgetneutraal – tenzij sprake van onwenselijke risico's

De Eerste Kamer heeft op 14 maart ingestemd met de inwerkingtreding van de Omgevingswet per 1 januari 2024. Eerder – toen nog werd uitgegaan van inwerkingtreding op 1 juli 2023 – heeft het dagelijks bestuur het standpunt ingenomen dat de invoering budgetneutraal plaats vindt tenzij sprake is van onwenselijke risico's. Dat wil zeggen dat op basis van globale keuzes vooraf en via monitoring en continue bijsturing gezamenlijk ervaring op wordt gedaan met als richtsnoer de begroting. Het uiteindelijke effect wordt achteraf bepaald en via de verrekensystematiek bij de jaarrekening verwerkt. Omdat duidelijk is dat de Omgevingswet per definitie leidt tot een toename van ureninzet heeft het dagelijks bestuur ook uitgesproken dat het wenselijk is dat de deelnemers hiervoor een risicoreservering opnemen in de eigen begroting. Het door ervaring groeien naar een passend uitvoeringsniveau binnen de Omgevingswet is hierbij uitgangspunt.

Standpunt herzien vanwege krappe arbeidsmarkt?

Het dagelijks bestuur wil het algemeen bestuur de vraag voorleggen of het wenselijk is om dit uitgangspunt te herzien. De krappe arbeidsmarkt zorgt er namelijk voor dat ad hoc inspelen op een toegenomen vraag niet mogelijk is. Gaandeweg meegroeien naar een passend uitvoeringsniveau is daardoor niet mogelijk op een wijze die de uitvoerings- en milieurisico's voorkomt. In deze memo wordt daarom een aantal scenario's uitgewerkt, zodat op basis hiervan een keuze kan worden gemaakt dat als richtsnoer wordt gebruikt.

Toename ureninzet blijkt uit (landelijke) analyses

Een landelijk onderzoek van Cebeon geeft inzicht in de incidentele en structurele effecten van de Omgevingswet. Helaas bleek het niet mogelijk om een rekenmodel op te leveren waarin "eenvoudig" de impact op het jaarprogramma/begroting in beeld te brengen is. Het rapport bevat een samenvatting van een aantal analyses (toename kosten tussen 5-14%), zie bijlage. Uit een eerdere landelijke analyse kwam naar voren dat de Omgevingswet een mogelijk kostenopdrijvend effect heeft van 10-12%. Uit een onderzoek van OD Groningen is een minimaal effect van ongeveer 7% naar voren gekomen.

Een toename van inzet doet zich voor bij vergunningverlening, advies, toezicht en mogelijk ook bodem. Dit heeft onder andere te maken met een grote toename van het aantal meldingen, complexere vergunningstrajecten (in kortere tijd), meer (geluid)advisering, een toename van klachten door meer open normen, zeker in de startfase meer juridische inzet en meer bodemmeldingen. In de opstartfase zullen zich daarnaast (bij alle overheden) per definitie aanloopproblemen voordoen, waarvoor nadere afspraken nodig zijn.

Verantwoorde (af)dekking risico's – scenario's

De werkelijk impact van de Omgevingswet op de uitvoeringsinzet zal in de praktijk moeten blijken. Dit ontslaat ons echter niet van de verantwoordelijkheid om vooruit te kijken en beheersmaatregelen te treffen. Uit alle analyses blijkt dat de invoering van de Omgevingswet voor omgevingsdiensten een kosten opdrijvend effect zal hebben. Wanneer de onderkant van de bandbreedte 7-12% wordt aangehouden, dan moet veiligheidshalve in ieder geval minimaal rekening worden gehouden met een toename van 7%. In het uitvoeringsjaar 2024 wordt vervolgens ervaring opgedaan, bruikbaar voor de meerjarenbegroting 2025 e.v. Het is daarom belangrijk om hierover het bestuurlijk gesprek te voeren om in gezamenlijkheid tot een gedragen keuze te komen uit de hierna geschetste financieringsmogelijkheden. Los van die keuze worden in ieder geval werkafspraken voorbereid om in te kunnen spelen op een plotselinge stijging/wijziging in vraag. Een aantal voorbeelden zijn onderaan de memo beschreven.

Het dagelijks bestuur stelt voor om zekerheidshalve in de begroting 2024 7% extra budget op te nemen. Daarmee kan de formatie op orde worden gebracht en start de werving van extra personeel nog in 2023 zodat de formatie zo snel mogelijk op de minimaal 7% extra benodigde capaciteit kan worden gebracht.

Keuze: Toename begroting 2024 om te anticiperen op toename personele inzet.

In deze optie wordt de personele capaciteit – en daarmee de begroting - verhoogt om de minimaal te verwachte toename op te vangen.

Inkleden met voorwaarden op welke wijze hiervan gebruik wordt gemaakt:

- Bij werving rekening houden met flexibel inzetbaar personeel.
- Bij meevallende vraag naar extra inzet, extra personeel in te zetten ten dienste van het groeimodel.
- Deel rekeningresultaat terugbetalen of in reserve opnemen indien extra budget ongebruikt blijft.

Voordelen:

- Begroting geeft getrouw beeld van de te verwachten lasten en bijbehorende risico's.
- Niet afwachten maar tijdig anticiperen op de situatie (en alvast personeel werven).
- Door vroegtijdig werven wordt te verwachten vertraging in noodzakelijke groei (vanwege extra wervings- en inwerktijd vanwege krappe arbeidsmarkt) zoveel mogelijk voorkomen
- Door noodzakelijke groei niet eerst op te hoeven vangen binnen de bestaande formatie wordt voorkomen dat het groeimodel voor de toezichttaken deels wordt teruggedraaid om extra capaciteitsvraag op te vangen. Dit groeimodel was ingezet om het toezicht op een adequaat niveau te kunnen brengen. Stagnatie leidt mogelijk tot milieurisico's.

Risico's:

- Binnen het JP23 en het begrotingsontwerp 24 is rekening gehouden met een realistische en maximaal haalbare groei binnen de organisatie op jaarbasis. Het op voorhand toekennen van extra budget om te kunnen groeien betekent niet per definitie dat de groei ook gerealiseerd kan worden. De arbeidsmarkt en inwerktijd hebben hier grote invloed op.
- De uitgevoerde impactanalyses laten een wisselend beeld zien over waar de toename exact zal plaatsvinden. Dit zal pas gaandeweg de uitvoering concreter worden.

Kosten:

Hieronder is een voorbeeldberekening opgenomen van de berekening van 7% ten behoeve van de begrotingsuitbreiding. De totale lasten zijn gecorrigeerd voor de incidentele lasten van 2024. Op basis van de verrekensystematiek wordt alleen betaald voor de uren die worden afgenomen.

Totale lasten 2024	€	23.557.000
Incidentele lasten	€	250.000
Subtotaal	€	23.307.000
Nader te verdelen 7%	€	1.631.490

Deelnemer	Extra bijdrage Omgevingswet
Gemeente Aa en Hunze	€ 56.688
Gemeente Assen	€ 96.588
Gemeente Borger-Odoorn	€ 78.033
Gemeente Coevorden	€ 118.986
Gemeente Emmen	€ 297.935
Gemeente Hoogeveen	€ 110.794
Gemeente Meppel	€ 100.659
Gemeente Midden-Drenthe	€ 127.049
Gemeente Noordenveld	€ 68.769
Gemeente Tynaarlo	€ 68.129
Gemeente Westerveld	€ 76.536
Gemeente De Wolden	€ 92.949
Provincie Drenthe	€ 338.376
Totaal	€ 1.631.490

Alternatief: Na monitoring bijsturen en dekking meerkosten via de verrekeningsystematiek (uren x integraal tarief). Noodzaak tot reservering prognose extra bijdrage in begroting deelnemer.

Dit betreft het oorspronkelijke uitgangspunt van de begroting 2023. Deze was gebaseerd op de onzekerheid rondom zowel de feitelijke invoering(sdatum) als de impact op de uitvoeringspraktijk.

Op basis van globale keuzes vooraf en via monitoring en continue bijsturing wordt gezamenlijk ervaring opgedaan met als richtsnoer de begroting. Waar nodig wordt bij extra capaciteitsvraag bijgeplust. Het uiteindelijke effect wordt achteraf bepaald en via de verrekeningsystematiek bij de jaarrekening verwerkt. Een risicoreservering in de eigen begroting is hiervoor noodzakelijk om een getrouwe weergave van de te verwachten lasten en risico's te bieden.

Voorwaarden:

- Het tussentijdse effect zal meegenomen worden in de begrotingswijziging. Vanwege de begrotingsrechtmatigheid is een begrotingswijziging gedurende het jaar nodig wanneer de werkelijke lasten de begrote lasten overschrijden.

Voordelen:

- Het effect van de eerste maanden na inwerkingtreding is al concreter geworden. Hierdoor meer zicht op passende beheersmaatregelen.

Risico's:

- Vanwege de krappe arbeidsmarkt kan de RUD Drenthe niet ad hoc (flexibel) inspelen op een plotselinge stijging van vraag van de deelnemers.
- RUD Drenthe kan niet aan de vraag voldoen. Mogelijke effect toenemende werkdruk bij medewerkers, vertraging in procedures en milieurisico's bij onvolledige toetsing e.d..
- Op basis van afschaalprincipes zullen er keuzes gemaakt moeten worden over de mate van uitvoering, met mogelijke milieurisico's of hogere uitvoeringskosten latere jaren (meer toezicht/handhaving en klachten) tot gevolg.
- Effect bij de begrotingswijziging (later in het jaar) en de jaarrekening kan fors zijn en voor ongewenste begrotingsonzekerheid zorgen.

Mogelijke dempende maatregelen

Het is in ieder geval wenselijk/noodzakelijk om via keuzes en aanvaardbare risico's de uitvoerbaarheid en continuïteit te borgen. Eventuele extra kostenstijgingen worden hiermee zo veel als mogelijk in het eerste uitvoeringsjaar gedempt. In deze periode doen we gezamenlijk ervaring op in het werken onder de omgevingswet. Uit te werken maatregelen zijn bijvoorbeeld:

- Risicogericht vergunnen en meldingen afdoen.
- Inzet toezichthouders voor meldingen om extra vergunningaanvragen te kunnen bemensen (gaat ten koste van inzet op regulier RGT)
- Goede randvoorwaarden om efficiënt te werken: sturing, informatie, mandaat, kwalitatieve dossiers.
- Sobere/inkaderen dienstverlening bij vooroverleg (geeft wel risico in vergunningsproces zelf).
- De mate waarin begeleiding en advies door opdrachtgevers wordt gevraagd.

Randvoorwaarden

De impact van de omgevingswet kan door verschillende factoren sterk worden beïnvloed. Een aantal hiervan zijn hieronder opgenomen:

- Een zo uniforme mogelijk werkwijze is belangrijk.
- Afspraken maken over toezicht niet-inrichting gebonden meldingen (nieuw).
- Regionale afstemming beleidskeuzes Omgevingswet, zeker die met impact op diensten.
- Wanneer gemeenten voorlopig geen invulling geven aan eigen beleidsruimte blijft er sprake van eenduidige uniforme regelgeving waardoor toezicht efficiënter verloopt.
- Alle deelnemers regelen hun werkprocessen in en testen deze.
- Uniforme afspraken i.r.t. omgevingstafels.

Heffen leges biedt ook een basis voor financiering

De Omgevingswet biedt de mogelijkheid voor bevoegde gezagen om leges te heffen. Een mogelijke wijze om de benodigde extra inzet te financieren is om hiervoor deze legesgelden te benutten.